

Nr 448

Av fru Hamrin-Thorell och herr Lundström, *angående gifta kvinnors förvärvsarbete.*

(Lika lydande med motion nr 537 i Andra kammaren)

Antalet gifta kvinnor i förvärvsarbete är i ständigt stigande. Att detta har en stor samhällsekonomisk betydelse torde vara oomstritt, liksom att det skapat svårlösta problem både för den enskilde och för samhället. Då behovet av denna grupp inom produktionen ökar, försöker också samhället att med olika åtgärder stimulera den till olika produktiva insatser utom hemmet. För att höja vår produktion och behålla vår standard är vi beroende av att inte minst utbildad arbetskraft kan tas i anspråk i ökad utsträckning, liksom att denna arbetskraft får möjlighet att använda sin utbildning, även när på grund av familjebildning en viss del måste ägnas åt hemmet. Konflikterna mellan de gifta kvinnornas arbetsinsatser i hemmet och ute på arbetsmarknaden tycks bli allt fler och mera svårlösta. Att ifrågasätta kvinnornas och familjernas fria val i detta avseende bör inte ifrågakomma. Detta bör i stället på olika sätt underlättas. Men familjens situation i det moderna samhället, ofta i motsatsställning till arbetsmarknadens krav, inte minst den stegrade arbetstakten, lägger hinder i vägen för detta fria val.

De politiska beslut som fattas för att tillföra arbetsmarknaden de gifta kvinnornas arbetskraft tycks ofta präglade av planlöshet och saknar det inbördes sammanhang, som ovillkorligen fordras för att de i längden skall leda till både för familjerna och samhället lyckliga resultat. Orsaken torde framför allt sökas i det förhållandet, att de faktorer som påverkar utvecklingen och de problem som sammanhänger med de gifta kvinnornas arbetsinsatser på såväl hemlivets som förvärvslivets områden är otillräckligt utforskade och utredda. Vi saknar helt en sociologisk utredning av vad man med ett gemensamt namn har kallat »familjehindren». Lika outforskade är de stimulerande eller hämmande faktorerna på andra områden, t. ex. yrkesorientering, yrkesintresse, utbildning, det ekonomiska utbytet av det ena eller det andra arbetet, de olika arbetenas värdering etc. På en synnerligen godtycklig grund genomförs alltså reformer, som möjligen kan visa sig påverka en kategori av gifta kvinnor i deras val mellan hem- och yrkesarbete men ingalunda en annan kategori. Vi förbiser, att under nuvarande betingelser en begränsad valfrihet visserligen kan äga rum, men att under andra förutsättningar situationen ter sig helt annorlunda.

En sociologisk undersökning av de faktorer som påverkar den gifta kvinnan i hennes val mellan hem- och förvärvsarbete torde alltså i framtiden vara nödvändig för att skapa underlag för en samhällsekonomisk rationell politik, vilken samtidigt ger utrymme för den valfrihet, som individen har rätt att kräva för sig och sin familj.

En del utredningar har redan gjorts eller håller på att utföras, föranledda av aktuella utredningskrav. Exempel på sådana är familjeberedningen och skatteberedningen. Men dessa är otillräckliga, vartill kommer att samordning mellan dem sällan äger rum, varför i vissa fall den ena åtgärden motverkar den andra.

Statens råd för samhällsforskning har i ett uttalande med anledning av en motion vid 1963 års riksdag framhållit vikten av en forskning inriktad på längre sikt. Den praktiska politiken vad gäller familjen och kvinnans ställning har en långsiktig planeringsproblematik, som inte löses av mer eller mindre värdefulla aktuella undersökningar, medan under mellanperioderna ingenting sker, framhåller rådet. Endast genom att inrätta en fast forskartjänst med tillräckliga forskningsresurser kan man tillfredsställa tillgodose de forskningsbehov som föreligger.

Ingen av de åtta remissinstanser, som yttrade sig om behovet av en grundlig sociologisk undersökning, ifrågasatte värdet av denna. LO, som ensam avstyrkte förslaget, fann syftet med motionen intressant men ansåg det lämpligt för att få en större överblick, att det samhällsvetenskapliga forskningsrådet med välvilja behandlade anslag från forskare, som avsåg att forska på detta område och kring dessa problem.

Under hänvisning till ovanstående hemställer vi,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att Kungl. Maj:t må uppdraga åt statens råd för samhällsvetenskaplig forskning att planlägga en undersökning om de olika förhållanden i familjelivet, som hänger samman med de gifta kvinnornas förvärvsarbete, för att skapa ökat underlag för beslut, vilka samtidigt som de ger kvinnorna valfrihet mellan arbete inom eller utanför hemmet ger dem möjligheter att utnyttja sin utbildning och ökar arbetsmarknadens behov av arbetskraft, samt att — om så befinnes lämpligt — framlägga förslag om inrättandet av en fast forskartjänst.

Stockholm den 25 januari 1964

Ruth Hamrin-Thorell

Birger Lundström
